

(Πληθυσμός 2011: 1.920)

Περιοχή της Κρήτης, τραχιά και δυσπρόσιτη, τα Σφακιά αποτελούν την πιο μικρή αλλά ένδοξη επαρχία του νομού Χανίων (παλιότερα ήταν νομός). Εκτείνονται από τον όρμο της Αγίας Ρούμελης ως την ανατολική άκρη των Λευκών Ορέων, ο κύριος όγκος των οποίων τα καταλαμβάνει. Οι Σφακιανοί είναι οι ανυπότακτοι Κρητικοί, τους οποίους ούτε οι Άραβες ούτε οι Βενετσιάνοι ούτε οι Τούρκοι κατόρθωσαν να καταβάλουν.

Το φαράγγι της Σαμαριάς (περίπου 16 χλμ. μήκος, τρία ως τριακόσια μ. πλάτος) έχει διεθνή φήμη για την ομορφιά του και δίκαια χαρακτηρίζεται ως επίγειος παράδεισος. Στα 1962, ανακηρύχθηκε εθνικός δρυμός, καθώς υπάρχουν εκεί πάνω από 450 είδη χλωρίδας, με τα εβδομήντα να είναι ενδημικά, κι εκεί έχει την «κατοικία του» ο κρητικός αίγαγρος. Θεαματικό αλλά εξαιρετικά δύσβατο είναι και το φαράγγι της Νίμπρου, μήκους έξι χλμ., με ορθοπλαγιές ύψους ως και τριακοσίων μ. και πλάτους που σε κάποια σημεία στενεύει ως δυο μέτρα. Το φαράγγι του Κατρέ έχει μήκος 2,5 χλμ. και φέρει το όνομα του οικιστή της μινωικής πόλης, Κατρέα.

Στην επαρχία Σφακίων υπάγονται και τα νησιά Γαύδος και Γαυδοπούλα.

Πρωτεύουσα της επαρχίας είναι η Χώρα Σφακίων, 72 χλμ. από τα Χανιά.

Τηλέφωνα: Λιμεναρχείο 282.50.91.292. Αστυνομία 282.50.91.205. ΟΤΕ 282.50.91.299. Αγροτικό ιατρείο 282.50.91.214.

Η ιστορία της περιοχής

Σφηκοφωλιά, σφαγεία και φαράγγια:

Ο Κατρέας ήταν ο οικιστής ομώνυμης πόλης στα Σφακιά. Η παράδοση τον θέλει τραγικό γιο του Μίνωα (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία Κρήτης**»: Ο χαμός του Κατρέα). Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ήταν γιος του Πελοποννήσιου Τεγεάτη, αδελφός του Κύδωνα (οικιστή της Κυδωνίας) και του Γόρτυ (οικιστή της Γόρτυνας). Σ' αυτού το παλάτι βρισκόταν φιλοξενούμενος ο Μενέλαος, όταν ο Πάρις έκλεψε την Ωραία Ελένη από τη Σπάρτη.

Για την προέλευση της ονομασίας Σφακιά υπάρχουν πέντε εκδοχές:

1. Από παραφθορά της λέξης «Φοίνιξ», ονομασία ισχυρής αρχαίας πόλης στην περιοχή.
2. Από τη λέξη «σφάκα», τοπική ονομασία της πικροδάφνης (Σφακιά, η χώρα με τις πικροδάφνες).
3. Από τη λέξη «σφηκιά», σφηκοφωλιά, επειδή οι Σφακιανοί ρίχνονται στους εχθρούς τους σαν σφήκες (Κρητικοί που ονομάζονταν Σφήκες αναφέρεται ότι αποίκισαν την Κύπρο που ονομάστηκε Σφηκία).
4. Από τη λέξη «σφαγεία» ως τόπος σφαγών. Και
5. Από τη λέξη «φαράγγια» καθώς η περιοχή είναι γεμάτη από αυτά.

Η Αραδίηνα (στη θέση του σημερινού χωριού Αράδαινα) και η Ανώπολη (στη θέση του χωριού που και σήμερα υπάρχει) είναι οι αρχαίες πόλεις των Σφακίων που συγκαταλέγονται ανάμεσα στις τριάντα κρητικές, οι οποίες αναφέρονται στη συνθήκη με τον Ευμένη της Περγάμου. Υπήρχαν ακόμη η Ποικιλασσός, η Τάρρα (σημερινή Αγία Ρούμελη) και ο Φοίνικας (στη θέση του σημερινού Λουτρού Σφακίων) που γνώρισε αργότερα την ευημερία κι έγινε έδρα επισκοπής στα βυζαντινά χρόνια. Ο επίσκοπος Φοίνικος, Λέων, αναφέρεται ανάμεσα στους 350 ιεράρχες που μετείχαν στην Ζ' Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας (786).

Για τις στιγμές που σημάδεψαν τα Σφακιά, βλ. [**Ελληνικά γεγονότα**] «**Τα Σφακιά ως την επανάσταση του Δασκαλογιάννη**

», «

Η επανάσταση του Δασκαλογιάννη

» και «

Τα Σφακιά μετά την επανάσταση του Δασκαλογιάννη

».

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 13.7.2010)